

HENDEK GAZÂSÎ

Buna **Ahzâb gazâsı** da denir. Ahzâb, hizb kelimesinin çoğuludur. Hizb; taife, grup, kısım demektir. Bu gazâda Resûlullah Efendimizle “sallallahü aleyhi ve sellem” ile muharebe etmek için birkaç taife birleştiklerinden Ahzâb gazâsı denilmiştir.

Hicretin beşinci yılı idi. Medîne-i münevvereden sürülen fitne ve fesat kaynağı yahudi Nâdiroğulları, gruplara ayrılmış, bir kısmı Şam’a, bir kısmı da Hayber’e gitmişlerdi. Fakat İslâm’a ve Peygamber Efendimize olan kin ve intikam duyguları kalblerini bürümüştü. Reisleri Huyey bin Ahtab, kavminin ileri gelenlerinden yanına topladığı yirmi adamı ile Mekke’ye gitti. Ebû Süfyân ile görüşüp, Sevgili Peygamberimizin mübârek vücûdunu ortadan kaldırmak üzere anlaşmaya oturdular.

- Bu işi bitirinceye kadar hiç ayrılmadan yanınızda bulunacağız! dediler.

Ebû Süfyân;

- Bizim düşmanımıza düşman olanlar, bizim katımızda makbûldür. Fakat size güvenebilmemiz için, putlarımıza tapmanız lazım. Ancak bundan sonra samîmi olduğunuzu kabûl edip, emin olabiliriz, dedi.

Gayelerine kavuşmak için dinlerini dahî veren hâin yahudiler, putların önünde yerlere kapandılar... Kitaplı kâfir iken, kitapsız oldular. Sevgili Peygamberimizi ortadan kaldırmak ve dîn-i İslâm’ı yıkmak için yemîn ettiler.

Müşrikler, derhâl savaş hazırlığına başladılar. Komşu müşrik kabîlelere de adamlar gönderdiler. Yahudiler de çeşitli kabîleleri iknâ etmek için harekete geçtiler. Bâzi kabîlelere para ve hurma va’d ederek silâhlandırıdılar. Müşrikler, Mekke civarından dört bin kişilik büyük bir kuvvet çıkarmıştı.

Ebû Süfyân, Dâr-ün-Nedve’de sancak bağlayıp, Osman bin Talha’ya verdi. Orduda üç yüz at, bol sayıda silâh ve bin beş yüz deve vardı.

Dört bin kişilik müşrik ordusu, Merrüzzahrân’a geldiklerinde; Süleymoğulları, Fezâreoğulları, Gatfânîlilar, Mürreoğulları, Esedoğulları gibi pek çok kabîleler, altı bin kişilik yardımla müşrik ordusunun sayısını on bine çıkarmıştı. Bu, o zamana göre pek büyük bir kuvvet idi.

Öteden beri Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz ile dost geçinen Huzâa kabîlesi, derhâl Medîne’ye haber uçurmuş, on günlük yolu dört günde alan bir süvâri, Peygamber Efendimize, müşriklerin durumunu teferruatıyla haber vermişti.

İşlerini, Eshâb-ı kirâmla istişare ederek yapan Sevgili Peygamberimiz, sahâbîlerini toplayıp, durumu müzâkere ettiler. Savaşın, nerede ve nasıl yapılması husûsunda, her sahâbî teklifini bildirdi. Bu heyet içinde bulunan Selmân-ı Fârisî hazretleri söz alıp;

- Yâ Resûlallah! Bizde bir harb usûlü vardır. Düşmanın, baskın yapma ihtimâlinde korktuğumuz zaman, etrafımıza hendek kazarak savunma yapardık, dedi.

Bu usûl, Peygamber Efendimiz ve Eshâb-ı kirâmın hoşuna gitti ve bu şekilde düşmanla çarpışmağa karar verildi.

Peygamber Efendimiz derhâl, Eshâbından bâzılarını alıp, hendeğin nereye kazılması lâzım geldiğini keşfettiler. Medîne'nin güney tarafı bahçelik olup, sık ağaçlarla kaplı idi. Müşriklerin buradan toplu hücûma geçmeleri ihtimâli zayıftı. Sonra buranın müdâfâasını az bir kuvvet başarabilirdi. Doğuda ise andlaşma yapılan Benî Kureyâ adlı yahudi kabîlesi bulunuyordu.

Bu sebeple müşrikler, ancak kuzey ve kuzeybatı taraftaki açık araziden hücûma kalkabilirlerdi. Bu taraflardan hendek kazılacak yerler tesbit edildi.

Eshâb-ı kirâmın herbirine üç metre kadar yer düşüyordu. Herkes hissesine düşen yeri iki adam boyunda (3,5 metre kadar) kazacak, hendek sür'atle koşan bir atın atlayamayacağı kadar geniş olacaktı. Zaman azdı. Düşman, Mekke'den çıkmış, Medîne'ye doğru yürümüştü. Hendeğin en kısa zamanda kazılması lâzımdı.

Sevgili Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” başta bizzat kendisi olmak üzere, kahraman eshâbıyla **“Bismillâhirrahmânirrahîm”** diyerek ilk kazmayı vurdular. Herkes, bütün gayretiyle bir an önce hendeği kazmaya çalışıyordu. Hattâ buna çocuklar bile iştirâk ediyorlardı.

Resûlullah Efendimize, Zübâb tepesi üzerinde bir Türk çadırı hazırlandı.¹²¹ Hendeğin çıkarılan topraklar zenbillerle bu tepenin etrafına dökülüyor, gelirken de düşmana atmak için Sel dağından taşlar çekiliyordu. Zenbil bulamayanlar, eteklerinde toprak taşıyordu.

Sevgili Peygamberimiz de yoruluncaya kadar çalışıyordu. Bu hâli gören Eshâb-ı kirâm, gayrete geliyor ve;

- Canımız sâna fedâ olsun yâ Resûlallah. Bizim çalışmamız yeter. Sen çalışma, istirahat buyur, demelerine rağmen;

- **Ben de çalışarak kazandığımız sevaba ortak olmak istiyorum**, buyurarak cevap veriyorlardı.

O günlerde hava çok soğuktu. Ayrıca o sene kuraklık yüzünden kıtlık hüküm sürüyordu. Yiyecek bulmak da hayli güçtü. Âlemlerin efendisi dâhil olmak üzere, bütün Eshâb-ı kirâm müthiş bir açlık içinde bulunuyorlardı. Kendilerini güçlü hissetmeleri için, açlıktan karınlarına taş bağıyorlar, midelerini sıkıştırarak yemek ihtiyâcını gidermeye çalışıyorlardı.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Sevgili Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, kendi açlığını düşünmüyor, Eshâbının bu soğukta aç olarak çalışmasına ve çektiği zahmetlere çok üzüyor, onlara acıyor ve;

- **Allah'ım! Âhret hayâtından başka (istenecek) bir hayat yoktur. Yâ Rabbî! Ensâr ile Muhâcirleri mağfîret eyle!** diyerek duâ buyuruyorlardı. Onlar da canlarından çok sevdikleri Habîb-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize;

- Hayâtımızın sonuna kadar Allahü teâlânın yolunda, dîn-i İslâm'ı yaymak için Resûlullah Efendimize tâbi olduk, diyerek cevap veriyorlardı.

Bu karşılıklı muhabbet; açlık, susuzluk gibi nice meşakkatleri kökünden sökü� götürüyordu.

121 İbni Sâd, Tabakât, II, 83; Taberî, Târih, III, 45, 51.

Bir şimşek çaktı

Henek kazmak, her gün sabah erkenden başlıyor, akşama kadar sürüyordu. Bir gün kazı esnasında, Ali bin Hakem hazretleri ayağından yaralandı. Ata bindirerek Peygamber Efendimizin huzûruna getirdiler. Âlemlerin efendisi;

- **Bismillâhirrahmânirrahîm**, diyerek onun ayağını sığadı.

Efendimizin bir mûcizesi olarak, bir anda ayağının kanı durdu ve ağrısı kesildi.

Henek kazmaya devam ediliyordu. Eshâb bir ara çok sert bir yerle karşılaştılar. Kazmak mümkün olmuyordu. Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimize gelip, durumu bildirdiler. Teşrif buyurarak hendeğe indiler. Bir kapla su istediler. Bir yudum alıp, tekrar kaba boşalttılar. Sonra suyu sert yere serptiler. Balyozu alıp, o yeri bir vuruşta kum gibi dağıttılar. Orası kolayca kazılır olmuştu.

Bu vuruş esnasında, Sevgili Peygamberimizin mübârek karnı açılınca, oradakiler, Efendimizin açlıktan mübârek midesi üzerine taş bağladığını gördüler. Resûlullah Efendimizin bu hâlini gören Câbir bin Abdullah hazretleri, huzûra varıp;

- Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! İzin verirseniz eve kadar bir gidip geleyim, diyerek müsâade istedi.

İzin aldıktan sonrasını Hazret-i Câbir şöyle anlattı:

İzin verilince eve gelip hanımımıza;

- Resûl aleyhisselâmda öyle bir açlık hâli gördüm ki, dayanılır gibi değil. Evde yiyecek bir şeyler var mı? diye sordum. O da;

- Şu oğlaktan ve bir kaç avuç arpadan başka bir şey yoktur, dedi.

Hemen oğlağı kestim, zevcem de arpayı el değirmeninde öğütüp un hâline getirdi. Sonra onu hamur yaptı. Eti çömleğe koyup, tandırda pişirmeğe başladı. Resûlullah'ın yanına dönerken, hanımım yemeğin az olması sebebiyle mahcûb olmayalım diye sıkı tenbîh etdi. Bundan sonra Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin yanına vardım ve;

- Yâ Resûlallah! Çok az bir yemeğim var. Yanınıza bir iki kişi alıp bize yemeğe buyurun! dedim.

Sonra Resûlullah Efendimiz bana,

- **Hanımına söyle, ben gelinceye kadar tandırdan ne et çömleğini ne de ekmeği çıkarırsın**, buyurdu. Sonra mücâhidlere dönüp;

- **Ey Hendek halkı! Câbir bize ziyâfet hâzırlamış, bizi yemeğe dâvet ediyor. Yemeği, hem bol hem de güzeldir. Kalkınız! Câbir'in ziyâfetine gideceğiz!** buyurdu.

Bu emir üzerine Eshâb-ı kirâm toplanarak Peygamber Efendimizin arkasından yürümeğe başladılar. Ben hemen eve dönüp olanları hanımımıza anlattım ve;

- Şimdi ne yaparız? deyince, bana;

- Resûl aleyhisselâm, yemeğin ne kadar olduğunu sormadı mı? dedi.

- Sordu ve söyledim, dedim. Hanımım;

- Eshâb-ı kirâmı sen mi, yoksa Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz mi dâvet etti? dedi.

- Resûlullah dâvet etti, deyince;

- Resûl aleyhisselâm daha iyi bilir, diyerek beni tesellî eyledi.

Biraz sonra, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin nûrlu cemâli

kapımızda göründü. Kalabalık olan sahâbîlere;

- **Birbirinizi sıkıştırmadan içeri giriniz**, buyurdular...

Sahâbî kardeşlerim, onar kişilik gruplar hâlinde oturdular. Nebiyy-i muhterem Efendimiz, ekmeğin ve etin bereketlenmesi için duâ buyurdu. Sonra, çömleği tandırdan çıkarmadan kepçe ile içindekileri, aldığı ekmeklerin üzerine koyarak, Eshâbına ikrâm ettiler. Bütün Eshâb doyuncaya kadar, böyle devam ettiler. Yemin ederim ki, Resûlullah Efendimizin bir mucizesi olarak yemek yiyen bin kişiden çok olduğu hâlde, ekmeğin ve et aynen duruyordu. Biz de yedikten sonra komşularımıza dağıttık.”

Selmân-ı Fârisî hazretleri çok iyi hendek kazardı. Tek başına on kişinin yaptığı işi yapardı. O da arkadaşları ile kendisine ayrılan yeri kazarlarken, çok sert ve büyük, beyaz bir kaya ile karşılaştılar. Kırmak için çok uğraştılar. Fakat bütün emekleri boşa gitti. Üstelik balyozları, kazma ve kürekleri de kırılmıştı.

Hazret-i Selmân, Sevgili Peygamberimizin huzûruna varıp;

- Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Hendeği kazarken sert bir kayaya rastladık. Demirden yapılmış bütün âletlerimiz kırıldığı hâlde, yerinden bile oynatamadık, diyerek durumu arzetti.

Habîb-i-ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, saâdetle oraya gelip balyoz istediler. Orada bulunan Eshâb-ı kirâm da netîceyi merakla bekliyorlardı.

Nebîlerin sultânı Efendimiz, aşağı indiler.

- **Bismillâhirrahmânirrahim**, diyerek balyozu kaldırıp, kayaya öyle bir vurdular ki, bu çarpmadan, Medîne’yi aydınlatan bir şimşek çaktı ve kayadan bir parça koptu. Resûl-i ekrem Efendimiz;

- **Allahü ekber!** diyerek tekbir getirdiler.

Bunu işiten Eshâb da tekbir getirdi. Sonra ikinci defa balyozu vurdular. Yine her tarafı aydınlatan bir şimşek!... Ve kayadan kopan parçalar... Sevgili Peygamberimiz yine;

- **Allahü ekber!** diyerek tekbir getirdiler.

Bunu Eshâb-ı kirâmın tekbîrleri tâkip etti. Balyoz üçüncü defa indiğinde, her tarafı aydınlatan bir şimşek daha çakmış ve kaya parça parça olmuştu. Âlemlerin efendisi yine;

- **Allahü ekber!** diyerek tekbir getirdi. Şerefli Eshâbı da O’na uyup yine tekbîrler getirdiler.

Hazret-i Selmân elini uzattı. Sevgili Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” yukarı çıktılar. Selmân-ı Fârisî;

- Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Ömrümde hiç görmediğim bir şeyi şimdi gördüm. Bunun hikmeti nedir? deyince,

Peygamber Efendimiz, Eshâbına dönüp;

- **Selmân’ın gördüğünü sizler de gördünüz mü?** buyurdular.

Onlar da;

- Evet yâ Resûlallah! Balyozu kayaya vurduğunuz zaman, şiddetli bir şimşegin çaktığını gördük. Siz tekbir getirince biz de tekbir getirdik, dediler. Peygamber Efendimiz de;

- **Önceki darbenin ışığında Kısra’nın (Medâyin’deki) köşkleri bana göründü. Cebrâil (aleyhisselâm) gelip; “Ümmetin, o beldelere sâhib olurlar,** diye haber verdi.

- **İkinci darbeye Rum vilâyetinin (Şam'ın) kızıl köşkleri görüldü. Cebrâil (aleyhisselâm) gelip; “Ümmetin, o diyara da sâhib olur, dedi.**

- **Üçüncüsünde, San'a'nın (Yemen'in) köşkleri görüldü. Cebrâil (aleyhisselâm); “O yere de ümmetin mâlik olur” diye haber verdi, buyurdu.**

Sonra Kâinâtın sultânı, Acem kisrâsının Medâyin'deki sarayını tarif edince, orali olan Hazret-i Selmân;

- Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Seni, hak din ve Kitâb'la gönderen Allahü teâlâyâ yemîn ederim ki, o köşkler aynen anlattığınız gibidir. Senin, Allahü teâlânın Resûlü olduğuna şehâdet ederim, dedi.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz;

- **Ey Selmân! Şam, muhakkak feth edilecektir. Heraklius, memleketinin en ücrâ yerine kaçacaktır. Siz, Şam'ın her tarafına hâkim olacaksınız. Size, hiç kimse karşı koyamayacaktır.**

Yemen, muhakkak feth edilecektir.

Şu “Diyâr-ı Meşrik” de muhakkak feth edilecek ve Kisrâ öldürülecektir. Allahü teâlâ bu fetihleri benden sonra size nasîb edecektir, buyurdular.

Selmân-ı Fârisî hazretleri;

- Resûlullah Efendimizin, bu müjdelerinin hepsinin gerçekleştiğini gördüm, diye haber verdi.

Düşman artık gelmek üzereydi. Hendek son sür'atle kazılıyor ve bir an önce bitirilmeye çalışılıyordu. Mücâhidler zaruret hâlinde, Peygamber Efendimizden izin alarak işi bırakıyorlar, ihtiyaç giderildikten sonra yeniden işlerinin başına koşuyorlardı.

Münâfıklar gâyet gevşek davranıyor, istedikleri zaman işe geliyor, istedikleri zaman izin almadan bırakıp gidiyorlardı. Ayrıca Eshâbın bu şekildeki çalışması ile alay ediyorlar, Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin verdiği müjdelere bile;

- Biz, düşman korkusundan hendeklere sığınıyoruz. O ise bize Yemen, Rum ve Fars ülkelerinin köşklerini va'd ediyor. Sizin bu hâlinize şaşıyoruz!... diyorlardı.

Bunun üzerine, mücâhidler için inen âyet-i kerîmede, meâlen buyruldu ki:

“Gerçek mü'minler, ancak o kimselerdir ki, Allahü teâlâyâ ve Resûlüne îmân edenler ve (herkesi ilgilendiren içtimai) toplu bir iş için, O'nunla (Resûlullah ile) birlikte buldukları vakit, O'ndan izin almadıkça, bırakıp gitmeyenlerdir. O hâlde (ey Habîbim!) Senden izin isteyenler, gerçekten Allahü teâlâyâ ve Resûlüne îmân edenlerdir. Bu mü'min kimseler bâzı işleri için senden izin istedikleri vakit, sen de onlardan dilediğin kimseye izin ver ve kendileri için Allahü teâlâdan mağfîret dile. Şüphesiz ki, Allahü teâlâ, Gafûr-ur-Rahîm'dir, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.” (Nûr sûresi: 62)

Münâfıklar için inen âyet-i kerîmelerde de meâlen buyruldu ki: **“...İçinizden, birbirinizi siper ederek gizlice (sıvışıp) kaçanlarınızı, Allahü teâlâ muhakkak bilir. O'nun emrine karşı çıkanlar, dünyâda fitneye, âhirette de elem verici bir azâba uğramaktan sakınsınlar! ...Allahü teâlâ her şeyi bilir.”** (Nûr sûresi: 63, 64)

Hendeği kazma işine başlayalı altı gün olmuştu. Herkes işini, lâyıkıyla bitirmişti. Ancak bir yer, zaman yetmediği için geniş ve derin kazılamamıştı. Peygamber Efendimiz burası için endişelerini belirttiler;

- **Müşrikler, buradan başka bir yerden geçemezler, buyurdular. Buraya nöbetçiler koydular.**

Allahü teâlâ en güzel vekildir

Müşrik ordusunun Medîne'ye çok yaklaştığı sırada, yahudi Nâdiroğullarının reîsi Huyey, Kureyş ordu kumandanına;

- Medîne'deki Kureyzâ yahudilerinin müslümanlarla andlaşma hâlinde olduklarını, ancak onların reîsi Ka'b bin Esed'i aldatıp, kendi saflarına çekebileceğini, bildirdi. Kumandan da;

- Ey Huyey! Hemen Ka'b bin Esed'e git. Müslümanlar ile yaptıkları andlaşmayı bozup bize yardım etsinler, dedi.

Bu andlaşmanın maddelerinden biri,

“Medîne'ye bir düşman ordusu taarruz ederse, müslümanlarla birlik olup, düşmana karşı koymak” idi.

Yahudi Huyey, müşrik ordusundan ayrıлып, gece, Benî Kureyzâ reîsi Ka'b'ın evine geldi. Kapıyı çalıp kendisini tanıttı ve;

- Ey Ka'b! Kureyş'in bütün ordusunu, Kinâne ve Gafânogulları gibi nice kabîleleri on bin kişilik bir ordu hâlinde getirmiş bulunuyorum. Artık Muhammed ve Eshâbı kurtulamayacaktır. Onları tamamen imhâ edinceye kadar, Kureyşlilerle buradan ayrılmamağa yemîn ettik!... dedi. Ka'b;

- Muhammed ve Eshâbı öldürülemez de, Kureyş ve Gafânlar ülkelerine dönüp gider ise burada yalnız kalırız. Sonunda hepimizi öldürürler diye korkuyorum!... diye endişesini belirtince, Huyey;

- Bu korkunun gitmesi için Kureyş ve Gafânlardan yetmiş kişi rehin istersin. Bu rehiner sende olduğu müddetçe, onlar buradan gidemezler. Şâyet yenilip giderlerse, ben sizin yanınızdan ayrılmam. Size gelen felâket bana gelmiş olur, diyerek Ka'b'ı sonra da diğer yahudileri aldattı. Müslümanlarla olan muahedeyi yırttırdı. Böylece andlaşma bozulmuş oldu.

Huyey, müşrik ordusuna dönüp durumu anlattı. Benî Kureyzâ'nın, müslümanları arkadan vuracaklarını bildirdi.

Yedinci gün, müşrikler on bin kişilik büyük bir ordu ile Medîne'nin kuzey ve kuzey-batı tarafına gelip, ordugâhlarını kurdular. Bu ordugâh, hendeğin kazıldığı yerin karşı tarafında idi. Müşriklerin düşünceleri;

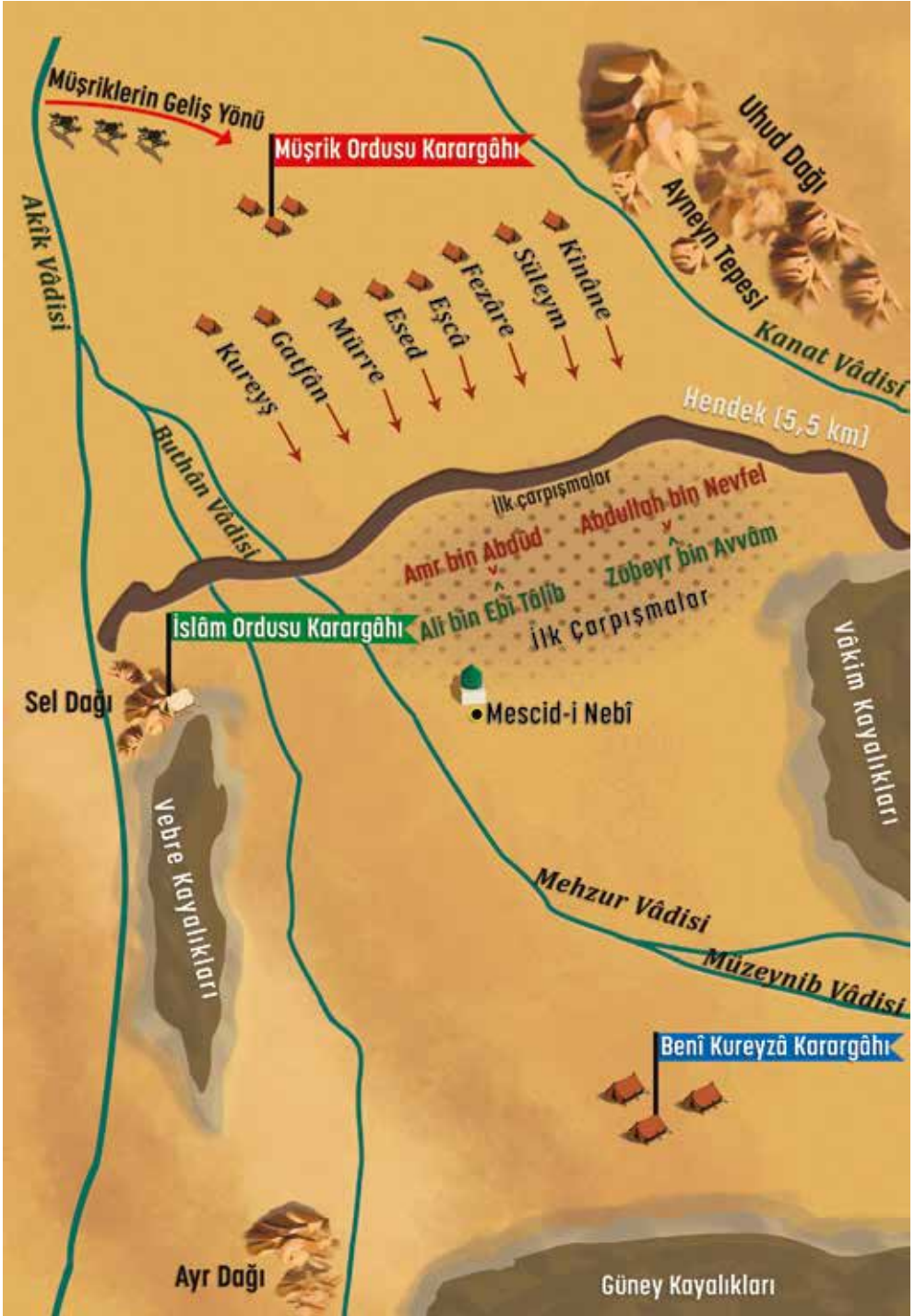
“Bu büyük ordu ile Medîne'yi baştanbaşa yakıp yıkmak, Peygamber Efendimizi ve Eshâbını ortadan kaldırıp, İslâmiyet'i yok etmeği.” Bu, görünüşte karşı konması güç, pek büyük bir ordu idi.

Müşrikler, hayâllerinden geçirmedikleri hendek engelini görünce, şaşkına döndüler, moralleri bozuldu. Çünkü hendek iyi bir atın süratle koşarak atlayamayacağı genişlikte idi. İçine düşen bir kimse de kolayca çıkamazdı. Hele zırhlı bir kimsenin yukarı tırmanarak çıkması çok zordu.

Müşriklerin geldiğini haber alan Sevgili Peygamberimiz, derhâl altı gündür durmadan çalışarak yorgun düşen Eshâbını toplayıp, hendeğin bu tarafında Sel dağı eteklerine karargâhını kurdu. Arkalarında Sel dağı ve Medîne bulunuyordu, önünde hendek ve ötesinde düşman...

Yine İbn-i Ümm-i Mektûm, Medîne'de Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem”

Hendek Gazâsı

Efendimizin vekili olarak bırakıldı. Kadınlar ve çocuklar hisarlara yerleştirildi. Üç bin kişilik İslâm ordusunun otuz altı süvârisi vardı. Sancakları, Zeyd bin Hârîse ile Sa'd bin Ubâde hazretleri taşıyordu.

Resûlullah Efendimizin deriden yapılmış çadırı, Sel dağının eteğinde kuruldu.

Yine nice kahramanlıklar gösterecek olan Eshâb-ı kirâm, dikkatle düşmanın hareketlerini takib etmeğe başladı.

Bu sırada, Sevgili Peygamberimizin huzûruna Hazret-i Ömer'in geldiği görüldü.

- Yâ Resûlallah! İşittiğime göre, Kureyzâ yahudileri aramızdaki andlaşmayı bozmuşlar ve bize karşı harbe hazırlanıyorlarmış! dedi.

Beklenilmeyen bu habere, Âlemlerin efendisi;

- **Hasbünallahü ve ni'mel vekîl (Allahü teâlâ bize yeter. O ne güzel vekildir),** diyerek mukabelede bulundular.

Çok müteessir olmuşlardı. Şimdi İslâm ordusu, iki ateş arasında kalmıştı. Kuzey ve kuzeybatıda müşrik orduları, güneydoğuda yahudiler bulunuyordu.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimiz, Zübeyr bin Avvâm hazretlerini Kureyzâ oğullarının kalesine gönderdi. Hazret-i Zübeyr gidip, durumu öğrendi. Gelince;

- Yâ Resûlallah! Onları, kalelerini tamir, harp tâlimleri ve manevraları yaparken gördüm. Ayrıca hayvanlarını da derleyip toparlıyorlardı, diyerek gördüklerini anlattı.

Bunun üzerine Habîb-i ekrem "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimiz; Sa'd bin Mu'âz, Sa'd bin Ubâde, Havvât bin Cübeyr, Amr bin Avf, Abdullah bin Revâha'yı, Kureyzâ oğullarına nasîhat edip andlaşmayı yenilemeleri için gönderdi.

Vazife verilen bu beş sahâbî, Kureyzâ yahudilerinin kalesine gidip, onlara nasîhat ettiler. Fakat nasîhat kâr etmiyordu. Ayrıca hakâret etmeye de başlamışlardı. Son söz olarak;

- Kardeşlerimiz Nâdiroğullarını, yurtlarından sürüp çıkarmakla, bizim, kolumuzu kanadımızı kırdınız. Muhammed de kim oluyormuş! O'nunla aramızda hiç bir söz ve andlaşma yoktur. Peygamberinizin üzerine hep birden saldırıp, öldürmek için and içmiş bulunuyoruz. Kardeşlerimize muhakkak arka çıkıp, yardımcı olacağız!... dediler.

Sa'd bin Mu'âz hazretleri ve arkadaşları, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" Efendimizin huzûruna gelip, herkesin anlayamayacağı şekilde kapalı olarak durumu anlattılar. Peygamber Efendimiz;

- **Haberinizi gizli tutun. Ancak bilene açıklayın. Çünkü harp, tedbir ve aldatmadan ibarettir,** buyurdular.

Eshâb-ı kirâm, hendeğin bu tarafında Peygamber Efendimizi bekliyor, nasıl hareket edeceklerini merak ediyorlardı. Biraz sonra Kâinatın sultânı, kahraman Eshâbının yanına teşrif etti ve;

- **Allahü ekber! Allahü ekber!** diyerek tekbir getirdi.

Bunu işiten şanlı sahâbîler, hep bir ağızdan tekbir getirerek, cenâb-ı Hakk'ın ism-i şerîfinin yüceliğini bildirip, hendeğin ötesinde kum gibi kaynayan küffârın kalbine korku saldılar. Müşrikler, tekbirleri işitince;

- Muhammed ve Eshâbına, herhâlde sevindirici bir haber geldi, dediler.

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, Eshâbına;

- **Ey müslüman cemâati! Allahü teâlânın fetih ve yardım ile sevininiz,** buyurarak, muzaffer olacaklarının müjdesini verdi.

Şanlı Eshâb, şimdiye kadar birçok seriyelerde bulunmuşlar, Bedr ve Uhud gazâlarına katılmışlardı. Sayıca ve kuvvetçe çok olan müşrikleri, Allahü teâlânın izni ve Resûl-i Ekrem Efendimizin duâsı bereketiyle her defasında hezimete uğratmışlardı. Başlarında, varlıkların “**Baş tâcı**” olduktan sonra, yapamayacakları iş, katlanamayacakları sıkıntı olamazdı.

Hava soğuk, kıtlık şiddetli, açlık ziyâde idi...

Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz dâhil, birçokları mübârek karınlarına taş bağlamışlardı. Karşıda düşman, kum gibi kaynıyordu!... Fakat şanlı Eshâb için, düşmanın çokluğu ve çekilen sıkıntıların ehemmiyeti yoktu. **Allahü teâlâ en güzel vekildi... O’na bağlanmışlar, O’na dayanmışlar, O’na sığınmışlardı.**

Kureyş’in önde gelen kumandanları ve Kureyş’le beraber gelen diğer kabilelerin liderleri umûmî taarruza geçmek için bir karar vermeden önce, hendeğin etrafında, geçebilecekleri bir yer araştırmaya başladılar. Hendeği bir baştan öbür başa kadar dolaştılar. Nihâyet aceleden yarım kalan dar yerde durup, buradan hücum etmenin uygun olacağına karar kıldılar.

Müşrik askerleri de kumandanlarının peşinden hareket ediyorlar, bir hendeğe, bir de şanlı Eshâba bakıp şaşırıyorlardı.

- Yemîn ederiz ki, bu, Arabların başvurduğu bir usûl değildir. Muhakkak bunu, o Farşlı adam tavsiye etmiştir! diyorlardı.

Kureyşli kumandanlar, askerlerine hendeğin dar yerini göstererek;

- Buradan kim atlayıp, karşıya geçebilir? deyince, içlerinden beş süvâri ayrıldı.

Bunlar teke tek vuruşmak üzere hendeğin diğer tarafına geçeceklerdi.

Şanlı Eshâb-ı kirâm ve müşrik askerleri merakla bu beş atlının hareketlerini tâkib etmeye başladılar. Süvâriler hız almak için geriye çekildiler. Sonra atlarının başını hendeğin en dar yerine çevirip, hızlandırdılar. Dört nala koşan beş cins at, bir sıçramada hendeğin diğer tarafına geçmeyi başardılar. Onu pek çok süvâri tâkib etmek istedi ise de başaramayıp, hendeğin öbür tarafında kaldılar.

Bu geçenler içinde Amr bin Abd adında çok güçlü, sırtı yere gelmemiş bir pehlivan vardı ve herkes ondan korkar karşısına çıkamazdı. Tek başına bir orduya bedeldi. Onbin kişilik ordu içinde buraya çıkması da bunu gösteriyordu. Tepeden tırnağa kadar zırh giymişti. Atının üzerinde çok heybetli bir duruşu vardı. Görünüşte kalble-re korku salan bu adam, mücahidlere karşı;

- Benimle çarpışabilecek bir kimse varsa meydana çıksın?... diye bağırdı.

Bu kibir abidesini gören Hazret-i Ali, Sevgili Peygamberimizin huzûruna çıkarak:

- Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Onunla ben çarpışayım, diyerek izin istedi.

Üzerinde zırhı dahi yoktu. Eshâb-ı kirâm, ona gıpta ile bakıyordu.

Sevgili Peygamberimiz, kendi mübârek zırhını çıkarıp, Hazret-i Ali’ye giydirdiler. Kılıcını ona kuşattılar. Mübârek başlarından sarığını çıkarıp, onun başına bizzat kendi mübârek elleriyle sardılar. Sonra da;

- **Allah'ım! Bedr gazâsında amcam oğlu Ubeyde, Uhud gazâsında amcam Hamza şehîd oldular. Yanımda kardeşim ve amcam oğlu olan Ali kaldı. Sen onu muhafaza eyle. Ona yardımını ihsân eyle. Beni yalnız başıma bırakma!** diye yalvararak duâ ettiler.

Eshâb-ı kirâm “aleyhimürrıdvan”;

- **Âmîn!** dediler.

Duâlar ve tekbirler arasında yaya olarak ilerleyen Allahü teâlânın Arslan'ı, atının üzerinde, bir heyûlâ gibi duran Amr bin Abd'ın karşısına dikildi. Gözlerinden başka her tarafı zırhlarla kaplı olan Amr, bu kahramanı tanıyamadı ve kim olduğunu sordu. O da;

- Ben, Ali bin Ebî Tâlib'im, diyerek kendini tanıttınca, Amr;

- Ey kardeşimin oğlu! Baban, benim dostumdur. Bu sebeple senin kanını dökmek istemem. Benim karşıma çıkacak amcalarından biri yok mu? diyerek güyâ ona acıdı.

Hazret-i Ali ise;

- Ey Amr! Vallahi, ben senin kanını dökmek isterim. Yalnız, ikimizin de eşit durumda olması lâzım gelmez mi? Yiğitliğin şânına da bu yakışmaz mı? Hâlbuki, ben yayayım, sen ise atlısın!... diyerek onu tahrik etti.

Bunu işiten Amr'ın, yiğitlik damarı kabarıp derhâl atından indi ve atının bacaklarını kılıçla doğradıktan sonra, hiddetle Hazret-i Ali'nin karşısına geçti. Hamle yapmak üzere iken, Allahü teâlânın Arslan'ı;

- Ey Amr! İşittim ki, sen, Kureyş'den bir kimse ile karşılaştığında, onun iki dileğinden birini yerine getireceğine yemîn etmişsin. Bu doğru mu? diye sordu. O da;

- Evet, doğrudur, diye cevap verince, bu defa;

- O hâlde, birinci isteğim; senin, Allahü teâlâ ve Resûlüne îmân edip, müslüman olmandır! diyerek îmâna dâvet etti.

Bunu duyan Amr, kızdı ve;

- Geç bunu! Bu bana lâzım değil! dedi.

Hazret-i Ali;

- İkinci isteğim, çarpışmayı bırakıp, Mekke'ye dönmendir. Zîrâ Resûl aleyhisselâm, düşmana gâlip gelirse, sen bu hareketinle O'na yardım etmiş olursun!... dedi. Amr;

- Bunu da geç! Ben intikam almadıkça, koku sürünmeyeceğime yemîn ettim. Başka bir dileğin varsa onu söyle! deyince,

Hazret-i Ali;

- Ey Allahü teâlânın düşmanı! Artık seninle çarpışmaktan başka bir şey kalmadı! dedi.

Amr, bu sözlere gülüp;

- Hayret doğrusu! Arab diyarında karşıma çıkabilecek bir yiğidin olduğu, hatırımdan geçmezdi! Ey kardeşimin oğlu! Yemîn ederim ki, ben seni öldürmek istemem. Zîrâ baban, benim dostumdur. Ben karşıma, Kureyş eşrafından Ebû Bekr gibi, Ömer gibi bir kimse isterdim, dedi.

Hazret-i Ali;

- Öyle olsa da, ben seni öldürmek için buraya çıktım, deyince Amr'ın kanı başına

sıçradı. Kılıcını kaldırması ile indirmesi bir oldu. Böyle bir şeyi bekleyen Allahü teâlânın arslanı hazret-i Ali “kerremallahü veche”, şimşek gibi yana sıçrayıp, hamleyi kalkanyla karşıladı.

Fakat Amr, bunun gibi nice kalkanlar parçalamıştı. Onun vuruşuna en güçlü kalkanlar bile dayanamazdı. Nitekim şimdi de öyle oldu. Hazret-i Ali'nin kalkanı parçalandı, ayrıca kılıç, başını sıyrıp yaraladı.

Hamle sırası Hazret-i Ali'ye gelmişti; Allahü teâlâyâ sığınıp,

- **Yâ Allah!..** diyerek Zülfikâr'ı, Amr'ın boynuna indirdi.

İndirmesi ile İslâm ordusunda;

- **Allahü ekber!.. Allahü ekber!..** sedâları yeri göğü inletmeye, küffâr ordusunda feryâdlar yükselmeğe başladı...

Evet, Nebîlerin Sultânı, varlıkların baş tâcının duâsı kabul olmuştu.

İnsan azmanı Amr, yere serilmiş, gövdesinden oluk gibi kan boşanırken, kafası miğferiyle birlikte uçmuştu. En çok güvendikleri Amr'ın yere serildiğini gören arkadaşları, derhâl Hazret-i Ali'ye saldırdılar.

Bunu gören Eshâb-ı kirâm, oraya koştular. Zübeyr bin Avvâm, Nevfel bin Abdullah'ı yaralayıp atıyla birlikte hendeğe düşürdü. Hazret-i Ali, hendeğe inip Nevfel'i iki parçaya ayırdı. Diğerleri hendeği zor geçip geriye kaçtılar.

Müşrik ordusu başkumandanı ise, daha harbin başında büyük bir ümitsizliğe düşmüştü.

Artık harbin şekli belli olmuştu. Hendek, göğüs göğüse çarpışmayı engelliyordu. Ok atışlarıyla birbirlerine zayıt vermeğe uğraştılar. Bu hareket, neticeyi uzatmaktan başka bir işe yaramıyordu. Müşrikler, bu şekilde galip gelemeyeceklerini anlayıp, hendeğin her tarafından hücûma geçmenin en uygun bir yol olacağına karar verdiler ve saldırıya geçtiler. On bin kişilik koca düşman ordusu, hendeği geçmek için uğraşiyor, üç bin kişilik şanlı İslâm ordusu ise, okla, taşla onları hendekten geçirmemeğe gayret ediyordu. Müthiş bir mücâdele başlamıştı. Bu mücâdele akşama kadar sürdü.

Resûl-i Ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, gece, hendeğin çeşitli yerlerine nöbetçiler yerleştirdi. Kendisi de dar olan yerde nöbet tutmağa başladı.

Medîne'ye beş yüz kişilik bir devriye kuvveti göndererek, sokaklarda yüksek sesle tekbir getirmelerini emretti. Böylece yahudilerden veya Kureyş müşriklerinden gelecek bir tehlike zamanında önlenecek, kadınlar ve çocuklar korunacaktı.

Kureyzâ yahudileri ise, Huyey bin Ahtab'ı müşriklere gönderip, gece baskınları yapmak üzere iki bin kişilik bir kuvvet istediler. Geceleri, savunmasız kalan kadın ve çocuklara saldıracaklardı. Fakat mücâhidlerin sabahlara kadar devriye gezmeleri; “**Allahü ekber!**” nidâlarıyla tekbir getirmeleri, kalblerine büyük bir korku salmıştı. Kalelerine çekilip, fırsat beklemeğe başladılar. Zaman zaman küçük gruplar hâlinde Medîne'ye girmeğe çalıştılar.

Bir gece Kureyzâoğullarının ileri gelenlerinden Gazzâl, yanına aldığı on kişilik bir birlik ile Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin halası Safiyye vâlidemizin bulunduğu köşke kadar gelmeyi başardı, içerde kadınlar ve çocuklar vardı. Kendilerini koruyacak bir tek silâhları bile yoktu.

Yahudiler, önce köşke ok atmaya, sonra da içeri girmeye çalıştılar. İçlerinden biri,

iç avluya geçmeyi başardı ve içeri girmek için etrafı kontrol etmeye başladı. Bu sırada Sevgili Peygamberimizin kahraman halası, yanındakilere hiç ses çıkarmamalarını tenbih ettikten sonra, aşağı inip, kapının yanına geldi. Bir tülbent ile başını sıkıca sarıp, bir erkek görünümüne girdikten sonra, eline bir sırk alıp, beline bir bıçak yerleştirdi. Yavaşça kapıyı açıp o yahudinin arkasına yaklaştı ve elindeki sırıgı şiddetle başına indirdi. Hiç vakit kaybetmeden yere düşen yahudiyi öldürdü. Sonra yahudinin başını dışarıda ok atmakla meşgûl olan yahudilere fırlattı. Arkadaşlarının kesik başını ayakları altında gören yahudiler, büyük bir korkuya kapılıp, kaçmağa başladılar. Bir taraftan da;

- Bize, müslümanlar evlerinde hiç bir erkek bırakmaksızın, hepsini harbe göndermişler, şeklinde haber verilmişti!... diye söyleniyorlardı.

Harp, sabahleyin yine aynı şiddetle devam etti. Oklar havada vınlıyarak uçuyordu. Âlemlerin efendisi “sallallahü aleyhi ve sellem”, şanlı Eshâbına;

- **Varlığım yed-i kudretinde bulunan Allahü teâlâya yemin ederim ki, karşılaştığımız sıkıntılar, üzerinizden muhakkak kaldırılacak ve sizler ferâha, çıkarılacaksınız,** buyurarak, onlara sabretmelerini tavsiye etti ve zaferin, inananlara âit olacağını müjdeledi.

Bu müjdeyi alan kahraman sahâbîler, açlık, kıtlık gibi sıkıntıları unutup canla, başla çalıştılar. Hendekten bir müşrikin bile geçmesine meydan vermediler.

Eshâb-ı kirâmın önde gelenlerinden Sa’d bin Mu’âz hazretleri, büyük bir kahramanlık göstererek savaşıyordu. Savaş sırasında, Hibbân bin Kays bin Araka adlı bir müşrikin attığı ok ile kolundan yaralandı. Ok, atar damara isabet edip, çok kan kaybına sebep oldu.

Hazret-i Sa’d yaralı bir hâlde, etrafındakilerin kanı durdurmak için uğraştıklarını görerek, durumunun ciddî olduğunu anladı ve;

- **Yâ Rabbî! Kureyş harbe devam edecekse, bana ömür ihsân eyle. Çünkü senin Resûlüne eziyet eden, O’nu yalanlayan bu müşriklerle savaşmaktan hoşlandığım kadar, başka hiç bir şeyden hoşlanmıyorum. Eğer aramızdaki harb sona eriyorsa, beni şehîdlik mertebesine yükselt. Fakat Benî Kureyzâ’nın âkıbetini görmeden ruhumu kabzetme,** diyerek duâ etti. Duâsı kabul olunup, kanı kesildi.

Eshâb-ı kirâm arasında çarpışıyor görünen Abdullah bin Übey gibi münâfıklar ise, gâyet ağırdan alıyor, ileri hatlara yaklaşmıyorlardı. Ayrıca, mücâhidlerin morallerini bozmak için ellerinden geleni yapıyor;

- Muhammed size, Kayser ve Kisrâ’nın hazînelerini va’d edip duruyor. Hâlbuki şu anda hendek içinde hapsolmuşuz. Korkumuzdan abdest bozmağa bile gidemiyoruz. Allah ve Resûlü, bizi aldatmaktan başka bir şey yapmıyor, va’d etmiyor!... diyerek fitne çıkarmaya çalışıyordu.

Sıkıştıkları zaman, evlerine düşmanın saldırabileceğini bahane edip vazife yerlerini terkediyorlardı. Münâfıkların bu hareketleri de ayrı bir dert ve ayrı bir sıkıntı oluyordu.

Müşrik ordusu, bir an önce netîceye varmak için bütün gücünü harcıyor, fakat şerefli sahâbîlerin kahramanca müdâfâaları karşısında, hiç bir varlık gösteremiyordu. En çok saldırdıkları yer, dar geçit idi.

Sevgili Peygamberimiz, buradan ayrılmıyor, Eshâbını savaşa teşvik ediyordu. Peygamber “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin yanı başında harb etmek şerefine kavuşmak isteyen Eshâb-ı kirâm, gazâ meydanında görülmemiş kahramanlıklar gösteriyorlardı. Bir ara müşriklerin, şiddetli bir ok atışına başladıkları görüldü. Bütün hedef, Kâinatın sultânının bulunduğu çadır idi.

Sevgili Peygamberimizin mübârek vücutlarını bir zırh örtüyordu. Mübârek başlarında ise miğferleri vardı. Çadırın önünde dimdik duruyorlar, harbin seyrine göre Eshâbına emirler veriyorlardı.

Müşrikler, bâzen en zayıf görünen yere birden yükleniyorlar, mübârek sahâbîler oraya koşup, din düşmanlarını püskürtünceye kadar, aşk ile çarpışıyorlardı. Bu görülmemiş mücâdele pek şiddetli oluyor, kahraman sahâbîler, çarpışmaktan, yan tarafa bakacak zaman bulamıyorlardı. O gün, sabahla başlayan bu mücâdele, geç saatlere kadar devam etti.

Namaz vakitleri geldikçe, şanlı sahâbîler;

- Yâ Resûlallah! Namazımızı kılamadık, diyorlar, âlemlerin efendisi, Kâinatın sultânı, büyük bir üzüntü içinde;

- **Vallahi ben de kılamadım**, buyuruyorlardı.

Yatsı sıralarında, ibâdetlerini yaptırmayan müşrik sürüsünü, pek şiddetli bir saldırı ile geriye püskürtüp, dağıttılar. Bu dağınlıktan kurtulamayan Kureyşliler ve Gatfânlar, geceyi geçirmek üzere ordugâhlarına çekildiler. Mücahidler de Sevgili Peygamberimizin çadırına doğru yürüdüler. O zaman, âlemlere rahmet olarak gönderilen Fahr-i âlem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, bedduâ etmek âdet-i şerîfleri değil iken, namaz için dayanamamışlar;

- **Onlar, nasıl güneş batıncaya kadar uğraştırıp bizi namazımızdan alıkoydu-lar ise, Allahü teâlâ da onların evlerine, karınlarına ve kabirlerine ateş doldur-sun!** buyurarak, müşriklere bedduâda bulundular.

Kazaya kalan öğle, ikindi ve akşam namazlarını kıldıktan sonra, yatsı namazını kıldırdılar.

Yâ Rabbî, küffârı münhezim kıl

Müşrikler, İslâm’ı tamamen ortadan kaldırmak için yaptıkları bu mücâdelelerinden sonra, müslümanların gündüz mağlûb edilemeyeceğini anladılar. Onlara göre tek çâre aynı şiddetle gece baskınları tertiplemekti. Müslümanlar ancak bu şekilde yenilebilirdi.

Bu kararlarını hemen tatbîkate koyup, yahudi Kureyzâ oğullarıyla birlikte gece baskınları yapmaya başladılar. Askerlerini gruplara ayıran müşrikler, nöbetleşe hücûma geçiyorlardı. Bu hâl günlerce devam etti.

Başta Sevgili Peygamberimiz ve kahraman Eshâb-ı kirâm; aç, uykusuz, yor-gun oldukları hâlde müdâfâaya devam ettiler. Hiç bir düşman askerini hendekten bu tarafa geçirmediler. Canla başla yapılan bu savunma, daha önce yapılan bütün gazâlardan daha korkulu, daha şiddetli, daha sıkıntılı ve daha zahmetli idi.

Günlerdir çarpışmakta olan müşriklerde, yiyecek sıkıntısı baş göstermeye başla-

dı. At ve develeri de, yerde bir tutam kuru ot bulamadıkları için ölmeğe başlamıştı. Bu sebeple müşriklerin kumandanı, Dırâr bin Hattâb kumandasında bir birliği, Kureyzâ yahudilerine erzak temini için göndermişti.

Küffâra her şeylerini fedâ eden yahudiler, derhâl yirmi deve yükü buğday, arpa, hurma ve hayvanlar için saman yükleyip teslim ettiler. Dırâr, askerleri ile sevinç içinde dönerken, Kubâ yakınlarında bir grup sahâbî ile karşılaştılar. Kahraman Eshâb, derhâl hücum etti. Kanlı bir çarpışmadan sonra müşrikleri kaçırarak yüklü develeri Peygamber Efendimize teslim ettiler ve çok duâya mazhar oldular.

Kâinatın Sultânı “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz, bir aya yakın devam eden bu şiddetli çarpışmada, pek güç durumlarda kalan kahraman Eshâbına acıyor, onlara, babalarından kat kat fazla şefkat gösteriyordu. Şanlı Eshâbının gösterdiği bu insanüstü gayretlere karşı, kendisi mübârek alnını toprağa koyuyor, onlar için Allahü teâlâya şöyle yalvarıyordu:

- Ey darda kalanların imdatlarına yetişen! Ey muhtaç ve çâresiz kalmışların duâsına icâbet eden Allah'ım! Benim ve Eshâbımın hâllerini muhakkak görüyor ve biliyorsun. Yâ Rabbî! Sen küffârı münhezim kıl (hezîmete uğrat), içlerine tefrika düşür ve onlara karşı bize nusret ver, zafer ihsân eyle!..

Sevgili Peygamberimiz, bu duâsını, son günlerde sık sık tekrarlıyordu.

Müşrikler, kıtlığın da verdiği ızdırâblardan dolayı, bir an önce müslümanları ortadan kaldırmak için bütün güçlerini harcıyorlardı.

Böyle çarpıştıkları bir akşam, müşrik ordusundan, kalbine İslâm'ın sevgisi düşmüş bir kimse, Peygamber Efendimizin huzûruna geldi. Bu, Gattân kabîlesinden Nu'aym bin Mes'ûd idi. Sevgili Peygamberimize;

- Yâ Resûlallah! Ben, Allahü teâlânın bir olduğunu ve senin hak peygamber olduğunu tasdik etmek için geldim. Hamd olsun müslüman olmakla şereflendim. Şimdiye kadar size karşı çarpışmıştım. Bundan sonra da küffâra karşı çarpışacağım. Bana ne emrederseniz yapmağa hazırım! Yâ Resûlallah! Benim müslüman olduğumu kavmim dahî bilmiyor, dedi.

Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz;

- Bu küffârın arasına girip, tefrika sokarak birbirlerinden ayırmağa çalışabilir misin? buyurdular. O da;

- Yâ Resûlallah! Allahü teâlânın yardımı ile onları birbirinden ayırabilirim. Yalnız, her ne dilersem söylemeğe izin var mı? diye suâl etti. Efendimiz de;

- Harp hiledir, istediğini söyleyebilirsin, buyurdular.

Nu'aym bin Mes'ûd hazretleri, önce Kureyzâ yahudilerinin yanına varıp;

- Benim size karşı olan sevgimi bilirsiniz. Yalnız bu konuşacaklarımız aramızda kalsın, hiç kimse bilmesin! dedi. Yahudiler de;

- Hiç kimse bilmeyecektir? diyerek yemîn ettiler.

Bunun üzerine Hazret-i Nu'aym;

- Şu adamın (Peygamber Efendimizin) işi, muhakkak bir belâdır. O'nun, Nâdir ve Kaynukâ oğullarına yaptığını biliyorsunuz. Onları, yurtlarından yuvalarından sü-

rüp çıkardığını, hepiniz de gördünüz. Şimdi, Kureyşliler ve Gاتفânlar gelip müslümanlarla çarpışmaktalar, siz de onlara yardım etmektesiniz. Günlerce çarpıştığımız hâlde, daha bir netîceye varamadık. Böyle devam ederse, muhasara uzayacağına benzemektedir. Kureyşliler ve Gاتفânların malları, mülkleri, yurtları, çocukları, sizin gibi burada değildir. Bu harpte eğer fırsat bulur da gâlib gelirse ganîmetleri toplar giderler. Şâyet mağlûb olurlarsa çekip giderler, sizi, onlarla başbaşa bırakırlar. Hâlbuki sizin müslümanlarla başa çıkacak ne gücünüz, ne de kuvvetiniz var. Harbin şu andaki durumu ise, müslümanların zafere kavuşacağını göstermektedir. Tahmin ettiğim gibi olursa, müslümanlar sizi kılıçtan geçirmeden bırakmazlar. Onun için acele bir tedbir almamız lâzımdır!... dedi.

Bu sözleri büyük bir heyecan ve korku ile dinleyen yahudiler, Hazret-i Nu’aym’ın, kendilerini bu derece düşünmesinden dolayı çok memnun kaldılar ve;

- Sen bize dostluğunu lâyıkıyla gösterdin. Bize, nasıl bir tedbir almak lâzım geldiğini de söyle, dediler.

Bunu bekleyen Nu’aym bin Mes’ûd;

- Doğrusu şudur ki; Kureyş ve Gاتفân eşrâfından bâzılarını rehin almadıkça, müslümanlarla aslâ harbe girmeyin! Rehinelere sizin yanınızda olduğu müddetçe harbden kaçıp gidemezler! dedi.

Bunun da pek güzel bir tedbir olduğunu kabul eden yahudiler, ona, teşekkür edip, izzet ikrâmında bulundular.

Hazret-i Nu’aym, yahudilerden ayrılıp doğruca Kureyş karargâhına vardı. Kumandanlarına;

- Benim Muhammed’e olan düşmanlığımı ve sizleri de ne kadar çok sevdiğimi bilirsiniz, öğrendiğim bir şeyi dostluğumuzun îcâbı size ulaştırmayı büyük bir vazife bildim. Yalnız, bu söyleyeceklerimi hiç kimseye duyurmayacağınıza söz verip yemîn etmelisiniz! dedi.

Onlar da yemîn edip merakla;

- Söyle, seni dinliyoruz, dediler.

- Haberinizi olsun ki, Kureyzâ yahudileri, sizinle ittifak ettiklerine pişman olmuşlar ve Muhammed’e haber göndermişler:

- Kureyşten ve Gاتفânların ileri gelenlerinden boyunlarını vurmak üzere rehinelere alıp sana teslim edelim. Sonra seninle birlik olup müşriklerin kökünü kazıyınca kadar çarpışalım! Yalnız, kardeşlerimiz Nâdiroğullarını affedip yurtlarını bağışlamlasın! demişler.

Muhammed de, yahudilerin bu isteklerini kabul etmiş! Eğer yahudiler, sizden rehine isterse, sakın kabul etmeyin, hepsini öldürecekler! Sakın bu söylediklerimi kimse duymasın!... dedi.

Kureyşliler, bu mühim haberden dolayı Hazret-i Nu’aym’a çok teşekkür edip iltifat gösterdiler.

Nu’aym bin Mes’ûd “radıyallahü anh” oradan ayrılıp, Gاتفânların yanına geldi. Kureyşlilere anlattıklarını onlara da söyledi.

Bir gün sonra Kureyş kumandanı, Kureyzâ oğullarına;

- Artık burada durmak bizim için çok güçleşti. Zîrâ hava soğuk, hayvanlarımız açlıktan kırılıp gitmektedir. Bu gece iyi bir hazırlık yapıp, yarın hep birlikte şiddetli bir hücumla geçelim, diye haber gönderdi. Yahudiler de;

- Biz, hem Cumartesi günü harp etmeyiz hem de sizinle beraber savaşmaya katılabilmemiz için, ileri gelenlerinizden birçok kimseyi bize rehin olarak vermeniz lâzım. Eğer muhâsara müddeti uzar ve siz âciz kalıp memleketinize giderseniz, bizi Muhammed'e teslim etmiş olursunuz. Şâyet, rehin verirseniz, bizi bırakıp gitmezsiniz!... dediler.

Bu haber, Kureyş kumandanına ulaştığı zaman;

- Nu'aym bin Mes'ûd'un sözü doğru imiş! dedi ve yahudilere tekrar haber gönderip;

- Biz size bir tek adamımızı bile rehin olarak vermeyiz. Eğer yarın gelip bizimle beraber harp ederseniz ne âlâ, yoksa biz yurdumuza gideriz. Siz de Muhammed ve Eshâbı ile başbaşa kalırsınız!... dediler.

Bunu işiten Kureyzâ yahudileri, Nu'aym'ın sözünün doğru çıktığını düşünüp;

- Bu durumda, biz de sizinle birlik olup müslümanlara karşı savaşmayız, dediler. Böylece her iki tarafın da kalblerine korku düştü.

Peygamber Efendimize, Cebrâil aleyhisselâm gelip; Allahü teâlânın, müşrikleri kasırğa ile perişân edeceğini müjdeledi. Bunun üzerine Âlemlerin efendisi, mübârek dizleri üzerine gelip mübârek ellerini uzatarak;

- **Allah'ım! Bana ve Eshâbıma acıdığından dolayı sana şükrederim,** diyerek Allahü teâlâyâ şükranlarını arzettiler.

Sonra kahraman Eshâbına müjdeyi bildirdiler.

O gece Cumartesi gecesi idi. Ortalığı müthiş bir karanlık kaplamış, göz gözü görmüyordu. Derken şiddetli bir ayaz ve arkasından çok kuvvetli bir rüzgâr esmeye başladı. Bu geceyi, Huzeyfe tebnî Yemân hazretleri şöyle anlattı:

- Öyle bir gecede bulunuyorduk ki, o zamana kadar ondan daha karanlık bir gece görmemiştik. Bu şiddetli karanlıkla birlikte, gök gürültüsünü andıran bir gürültüyle korkunç bir rüzgâr da esmeye başlamıştı. Bu sırada, müşrik ordusunun telâşa ve korkuya kapılıp, kendi aralarında anlaşmazlığa düştüklerini Peygamber Efendimiz bize haber verdi. Biz, şiddetli soğuktan, açlıktan ve gecenin dehşetinden ayağa kalkamıyor, olduğumuz yerde üzerimize bir şeyler örterek bekliyorduk.

Resûlullah namaza durdu ve gecenin bir kısmını namaz kılarak geçirdikten sonra, bize doğru dönerek şöyle buyurdu:

- **İçinizden, müşrik ordusunun yanına gidip, durumlarını inceleyerek bana haber getirecek olan var mıdır? Bu haberi getirenin Cennet'te bana arkadaş olmasını Allahü teâlâdan dileyeyim.**

Orada bulunanlar şiddetli açlık ve soğuktan ayağa kalkamadı. Sonra Resûlullah Efendimiz, benim yanıma geldi. Soğuktan ve açlıktan iki dizim üzerine çöküp büzülerek oturuyordum. Resûlullah Efendimiz bana dokunarak;

- **Sen kimsin?** buyurdu.

- Ben Huzeyfe'yim yâ Resûlallah, dedim.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimiz;

- **Git şu kavim ne yapıyor bir bak! Yanıma dönüp gelinceye kadar onlara ok ve taş atma, mızrak ve kılıç vurma. Sen benim yanıma dönüp gelinceye kadar ne soğuktan, ne sıcaktan zarar görmeyeceksin, esir edilip, işkenceye de uğramayacaksın,** buyurdu.

Kılıcımı ve yayımı aldım, gitmek üzere hazırlandım. Resûlullah Efendimiz, benim için;

- **Allah'ım, onu önünden-ardından, sağından-solundan, üstünden-altından koru,** diyerek duâ buyurdu.

Müşriklere doğru yürümeye başladım. Sanki hamamda yürüyor gibiydim. Valahi içimde ne bir korku, ne bir üşüme, ne de bir ürperti vardı. Nihâyet müşriklere orduğâhına vardım. Kumandanları ve ileri gelenleri bir siperde ateş yakmışlar, ısınıyorlardı. Ebû Süfyân;

- Buradan çekip gitmeli, diyordu.

- Hemen aklıma, onu orada öldürmek geldi. Ok çantamdan bir ok çıkarıp, yayıma yerleştirdim. Ateşin ışığından faydalanarak onu vurmaya istedim. Tam ataçağım sırada, Resûlullah'ın; “Benim yanıma dönüp gelinceye kadar, bir hâdisi çıkartmayacaksın, buyurduğunu hatırladım ve öldürmekten vazgeçtim.

Bundan sonra, kendimde kuvvetli bir cesaret buldum. Müşriklerin yanına soku-lup ateşin başına oturdum. Görülmemiş derecedeki şiddetli rüzgâr ve Allahü teâlânın görülmeyen ordusu (melekler), onlara yapacağını yapıyordu. Rüzgârda, kapkacak-ları devriliyor, ateşleri ve ışıkları sönüyor, çadırları başlarına yıkılıyordu. Bir ara, müşrik ordusunun kumandanı Ebû Süfyân ayağa kalkıp;

- İçinizde gözcüler ve casuslar bulunabilir, dikkat ediniz, herkes yanındakinin kim olduğuna baksın! Herkes yanında oturanın elini tutsun, dedi.

Ebû Süfyân, aralarına bir yabancıyı girdiğini sezer gibi olmuştu. Hemen elleri-mi uzatıp, sağında ve solunda bulunan iki kişinin ellerinden tutup, onlardan önce isimlerini sordum. Böylece tanınmamı engelledim.

Nihâyet Ebû Süfyân, ordusuna şöyle hitâb etti:

- Ey Kureyşliler! Siz durulacak bir yerde değilsiniz. Atlar, develer kırılmağa başladı. Kıtık her tarafı sardı. Rüzgârdan başımıza gelenleri görüyorsunuz. Hemen göç edip gidiniz! İşte ben gidiyorum! diyerek devesine bindi.

Müşrik ordusu perişân bir hâlde toplanıp, Mekke'ye doğru hareket etti. Üzerlerine kum ve çakıl yağlıyordu.

Müşrik ordusu çekip gidince, ben de Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Efendimizin yanına doğru yürüdüm. Yolun yarısına geldiğimde karşıma yirmi kadar beyaz sarıklı süvâri (melekler) çıktı. Bana;

- **Resûlullah'a haber ver. Allahü teâlâ düşmanı perişân etti,** dediler.

Resûlullah Efendimizin yanına döndüğümde, bir kilim üzerinde namaz kılıyordu. Fakat ben döner dönmez, gitmeden önceki üşüme ve titreme hâlim tekrar başlamıştı. Resûlullah Efendimiz, namazdan sonra, ne haber getirdiğimi sordu. Ben de, müşrik-